

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:
Pe an 28 cor. $\frac{1}{2}$ an
14 cor. $\frac{1}{4}$, 7 cor.
Un număr 30 fileri.
□ □

Pentru străinătate:
Pe un an 32 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 16 cor. $\frac{1}{4}$ an
8 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 84 fil., a doua
oară 72 fil., a treia
oară 60 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Mercurea și Sâmbăta.

Situația.

Optimismul și marile nădejdi de pace, cari au pus stăpânire pe sufletele milioanei chinuite de furia războiului mondial, după răspunsul conciliant al guvernului Germaniei la cele trei întrebări ale lui Wilson, încep a se destrăma ca un vis frumos. Răspunsul Germaniei a fost predat guvernului Statelor-Unite în 14 a l. c. și în aceeași zi secretarul de stat Lansing a trimis prin plenipotențiarul elvețian din Washington Germaniei o nouă notă, care îngreiază nespuse de mult situația — de altfel destul de grea — a diplomației germane. Nota lui Wilson este energică și aspră și cuprinde condiții grele alături de grele acuze privitor la felul de luptă puțin uman al armatei nemțești.

Guvernul german l-a rugat pe Wilson să facă pașii necesari pentru alcătuirea unei comisiuni, care să stabilească condițiile armistițiului. Wilson răspunde, că chestia aceasta se ține de competența statelor majore ale puterilor antantei și că Statele-Unite nu pot încheia armistițiul înainte de-a primi garanții suficiente, cari să asigure superioritatea și situația avantajoasă actuală a armatelor aliate. Apoi nici vorbă nu poate fi de tratative privitoare la armistițiu până când armata germană nu părăsește felul neuman și brutal de luptă de azi. Wilson cere ca puterea autocrată, care a condus până aci destinele imperiului german să fie zdrobită sau dacă zdrobirea totală nu e cu putință, să fie redusă la situația de a nu mai putea nici a influența asupra sortii popoului german. Aceasta este o aluzie evidentă la porunca împăratului Wilhelm II.

Cum se vede Wilson dorește o umilire totală a Germaniei. Foile antantei spun că garanțiile dorite cari ar asigura actuala superioritate

militară a aliaților ar fi depunerea armelor din partea armatei germane și predarea munițiilor eventual și predarea câtorva fortărețe nemțești.

Privitor la atitudinea guvernului german față de nota lui Wilson nu avem încă știri pozitive. Partidele nemțești țin mereu constătuiri fără a-și fi putut fixa definitiv punctul de vedere afară de partidul socialist, care primește și noile condiții ale lui Wilson, însă protestează împotriva tonului jignitor al notei lui. Guvernul încă ține ședințe peste ședințe cu participarea reprezentanților marelui stat major. Hotărârile luate însă nu se cunosc. În același timp informații din Berlin spun, că Turcia a încheiat pace separată renunțând la Siria și Palestina. Chestia strîmtorilor și a Constantinopolului se va rezolvi la congresul păcii generale.

Ministrul nostru de externe contele Burián nădăjduiește, că noua notă alui Wilson nu va zădărnici pacea pentru că Germania chiar acum face pregătirile pentru modificarea constituției reducând în măsură însemnată drepturile împăratului și guvernul nemțesc va da răspuns satisfăcător privitor la lupta submarinelor și la încetarea ilegalităților săvârșite de armata germană cu prilejul retragerii din Franța și Belgia.

Răspunsul pe care Lansing zice, că Wilson l-a dat la nota de pace a Monarhiei austro-ungare e încă necunoscut. Din cercuri bineinformate se spune, că acesta e mai conciliant și că Wilson e gata a încheia pace separată cu Monarhia. Pacea separată și desfacerea de Germania este de altfel și dorința unui însemnat număr de politicieni unguri. În ședința din 15 a l. c. a comisiunii pentru afacerile externe a delegațiunii maghiare contele Károlyi după ce face un strașnic rechizitor ministerului nostru de externe, care, zice Károlyi, prin nota sa adresată Sârbiei a provocat

războiul mondial, spune că Ungaria poate fi scăpată de perire numai dacă Monarhia va încheia pace separată. Tot atunci Károlyi a făcut descoperiri senzaționale privitoare la rolul, pe care împăratul Wilhelm II al Germaniei l-a avut cu prilejul demarșului nostru față de Sârbia.

În astfel de împrejurări și sub astfel de impresii s'a deschis în 16 a l. c. dieta ungară. În mijlocul unui tumult neobișnuit, nici chiar în parlamentul din Budapesta, a enunțat priemerul Werkerle, că în urma schimbării constituției austriace și raportul Ungariei cu Austria trebuie să se schimbe, și anume: pe viitor vor fi legate numai prin uniunea personală. Partidul lui Károlyi primește declarațiile lui Wekerle cu desaprobari violente cerând independența totală a Ungariei de Austria și democratizarea radicală a regatului. Este interesant, că guvernul lui Wekerle, a cărui dimisie n'a fost primită din partea Majestății Sale, crede, că naționalitățile din patrie sunt nespuse de fericite și că în același timp când nota lui Burián adresată lui Wilson primește principiul liberei dispunerii a popoarelor,

În Austria rezolvirea chestiunii naționalităților înaintează cu pași repezi. Se spune, că în timpul cel mai scurt va apărea manifestul împărătesc, prin care se va ordina constituirea guvernelor naționale al diferitelor neamuri din Austria și convocarea dietelor naționale. Raportul dintre diferitele state naționale din Austria va fi analog aceluia, care există azi între Ungaria și Austria.

Cum vedem situația este încă grozav de încurcată și nime nu știe ce va aduce ziua de mâine.

Noua notă alui Wilson.

Din Washington se anunță că secretarul de stat a predat reprezentantului Elveției, următoarea Notă către Germania:

Domnul meu! Ca răspuns la comunicarea germană dela 12 Octomvrie, pe care mi-ați prezentat-o astăzi, am onoare a vă ruga să predați următorul răspuns:

Primirea necondiționată a condițiilor stabilite de președintele Statelor-Unite în solia dela 8 Ianuarie 1918 și în soliele lui următoare, — de către guvernul german și de o mare majoritate a parlamentului german, îndreptățește pe Președinte să dea o declarație fățișă directă a hotărârii sale în chestia comunicărilor germane dela 5 și 12 Oct. 1918.

Trebue să fie claritate asupra faptului, că în ce privește realizarea evacuării cât și în ce privește condițiile unui armistițiu, sînt tot lucruri ce trebuiesc lăsate pe seamă consiliului de sftnici militari ai Statelor-Unite și ai Ententei și judecății lor.

Președintele Statelor-Unite se vede obligat să declare că guvernul Statelor-Unite nu poate primi o regulare care să nu cuprindă garanții deplin multămitoare pentru menținerea actualei superiorități militare a armatelor Statelor-Unite și Ententei pe front. El are încredere, că poate admite la sigur că aceasta va fi și judecata și hotărîrea guvernelor aliate din Ententa.

Președintele ține de datoria lui să adaugă, acum, că nici guvernul Statelor-Unite nici dnasul nu sunt cu totul siguri, că guvernele Ententei, cu cari sînt aliate Statele-Unite, se vor învoi să ia în cumpănire un armistițiu, câtă vreme forțele de luptă ale Germaniei continuă să exercite practicele nelegiuite și neomenesti.

În acelaș timp, când guvernul german vine cu propuneri de pace la guvernul Statelor-Unite submarinele lui sînt preocupate să scufunde pe mare vapoare de călători, și nu numai aceste vapoare ci și bărcile, în cari călătorii și marinarii cearcă să se puie în siguranță. Oștirile germane în retragerea lor silită de acum din Flandra și Franța, pornesc pe calea distrugerilor, care totdeauna, a fost considerată ca jignire directă a regulilor de purtare de război civilizate. Orașele și satele dacă nu sînt distruse, sînt jefuite de tot ce cuprind, ba chiar și de locuitorii lor. Nu se poate aștepta, ca națiunile cari sînt unite contra Germaniei, să se învoiască la un armistițiu, câtă vreme aceste

acțiuni neomenesti, jafuri și pustiiri vor fi continuate, la cari cu drept cuvânt privesc cu groază și cu inimă indignată.

Mai e de lipsă ca Președintele să atragă luarea aminte a guvernului german, cu mare stăruință, — să nu fie posibilă apoi vre-o nedumerire, — asupra textului și intențiunii clare a unei din condițiile de pace pe care guvernul german le-a primit acum. Aceasta condiție e cuprinsă în solia Președintelui din 4 Iulie anul acesta, ținută la Mont Vernon. Ea sună:

«Nimicirea oricărei puteri volnice pretutindeni, care poate după bunul ei plac să turbure pacea lumii, sau dacă nu poate fi distrusă acum, să fie redusă la neputință de fapt.»

Puterea care a stăpănit până acum nația germană e de felul celeia descrisă aci. Nația germană poate să scimbe acesta. Cuvintele de mai sus ale Președintelui formează de sigur o condiție, care trebue împlinită înainte de pace, dacă e vorba că pacea să fie prin acțiunea directă a poporului german.

Președintele se vede obligat să declare, că toată înfăptuirea păcii, va atârna, după părerea lui, de preciziunea și caracterul obligator al garanțiilor care se va putea da în aceasta chestie fundamentală. Este lucru absolut necesar, ca guvernele asociate contra Germaniei să știe lămurit, cu cine petrec-tează.

Președintele va trimite un răspuns special către guvernul imperial și regal al Austro-Ungariei.

Primiți asigurarea stimei mele înalte
Robert Lansing.

Răspunsul lui Wilson la nota de pace a Austro-Ungariei a sosit deja la Viena, dar n'a fost încă publicat nici aici, nici în Washington. Din cercuri bine informate se svonește, că președintele Statelor-Unite a făcut Monarhiei propunere de pace separată și că factorii competenți sunt gata a discuta în sensul acesta.

La Berlin se cunoaște dispoziția aceasta a Monarhiei de-a încheia pace separată și se ține seamă de ea.

Desfacerea polonilor galițieni de Austro-Ungarie Polonii din Galiția au declarat desfacerea totală a țării lor de Austria și alipirea ei la regatul independent al Poloniei. La căile ferate din Galiția a fost introdusă limba polonă ca limbă oficială. Guvernul austriac privește neputincios destrămarea aceasta a Austriei. În acelaș timp a

fost prezentat dietei croate din Zagrab un proiect iscălit de 12 deputați, care cere separarea totală a Croației de Ungaria și reprezentarea ei prin delegați proprii la congresul de pace.

Ședințele dietei ungare.

În 16 crt. s'au început ședințele dietei ungare. Deputații tuturor partidelor s'au adunat în număr aproape complet. Dintre români sunt de față Teodor Mihályi, Stefan Cicio Pop, Alexandru V. Voevod și Nicolae Șerban. Croații despre cari se vorbea, că vor veni ca să-și ia rămas bun dela parlamentul unguresc lipsesc.

Ședința se deschide la orele 12. Cel dintâiu ia cuvântul premierul Wekerle, care spune, că guvernul și-a dat dimisia dar Majestatea Sa având deplină încredere în el, nu i-a primit-o. Spune apoi că schimbările mari prin cari trece Austria, impun în mod imperios modificarea raportului dintre ea și Ungaria stabilit prin art. de lege XII din 1867 respectându-se însă *Sancțiunea pragmatică* din 1723 sau cu alte cuvinte pe viitor nu vom mai avea cu Austria nimic comun afară de persoana domnitorului. În cadrele statului legat de Austria numai prin uniune personală, păstrând integritatea teritorială a lui vom rezolvi în chestiunea naționalităților — cu cari totdeauna am tratat *uman* (?!). Primirea punctelor lui Wilson nu însemnează părăsirea politicii noastre tradiționale și astfel postulatele naționalităților vor putea fi realizate numai întrucât sînt compatibile cu unitatea statului național. Cu Croații vom stă bucuros de vorbă privitor la revizuirea art. de lege XXX din 1868 care normează raporturile noastre cu Croația. În amănunte — zice Wekerle — nu putem încă intra. Noile prefaceri trebuiesc bine și cu răgaz cumpănite. La sfârșit face un apel către toți deputații, ca părăsind orice divergențe de păreri, să-i deie tot sprijinul necesar, de care are lipsă pentru asigurarea internului țării.

Contele Károlyi, spune, că nu are încredere în declarațiile lui Wekerle. Uniunea personală trebue să ne-o dea un guvern care e convins de necesitatea ei, iar nu unul, care până ieri era aderentul fanatic al dualismului și care, acum numai silit de împrejurări se pune pe punctul de vedere al uniunii personale. Premierul nu știe ținea pas cu vremile. Reformele trebuiesc create acum căci altfel după ce am pierdut războiul vom pierde și pacea. Ungaria poate fi reprezentată numai prin delegați unguri la congresul de pace, iar nu printr'un ministru comun de externe. Războiul l-am pierdut — continuă Károlyi — și ținând seamă de asta trebue să ne silim din toate puterile ca Ungaria să poată încheia pace cu antanta învingătoare pe lângă condițiile cele mai favorabile. Asta va fi cu puțință numai dacă vom pune atât politica externă cât și cea internă pe alte baze. În politica internă unguri, cari sînt pacifiști numai acum când statul a ajuns în situația aceasta fatală, iar înainte erau contrari oricărui pacifism antanta nu poate avea nici o încredere și de aceea trebue să se retragă,

căci altfel vor primejdi însă și integritatea teritorială a țării. Națiunea maghiară nu vrea să mai vadă în fruntea ei, ci pe banca acuzaților. Și când vorbesc de națiune mă gândesc la sutele de mii cari și-au vărsat sângele murind, la sutele de mii cari schilăviți și cari umblă azi în sdrențe și cari știu azi, că întreg războiul acesta a fost o tragere pe sfoară.

Lovassy Márton intrerupe zicând: *Vrem să încheiem pace cu antanta. Să luați la cunoștință că suntem antantiști!* Această declarație o face și deputatul Vass János.

În urma intreruperii lui Lovassy se naște un tumult și un scandal teribil. Deputații guvernamentali și tizza-iști năvălesc cu pumnii ridicați asupra partizanilor lui Károlyi vociferând. *Trădători de patrie, spionii antantei* erau epitetele cele mai delicate cari sburau prin aerul »sărbătoresc« al cauzei. Ca nu cumva deputații să se încadreze în decursul desbaterilor »oficiale« președintele suspendează ședința, care se redeschide numai după 1/2 oră.

După redeschiderea ședinței Károlyi își continuă vorbirea indicând reformele interne, cari pot garanta dezvoltarea țării și anume votul universal egal și secret, o politică agrară democratică radicală și rezolvirea definitivă a chestiei naționalităților.

Terminându-și Károlyi vorbirea deputatul Hock János — Károlyist — cetește moțiunea partidului său, care a fost trimisă și regelui și în care se cere: independență totală a Ungariei, încheierea imediată a păcii fără nici o considerare la alianțele de până aci; la congresul de pace Ungaria independentă să fie reprezentată prin delegații săi proprii; dreptul deciderii asupra păcii sau războiului îl va avea în viitor parlamentul iar nu regele; asigurarea integrității teritoriale a țării; democratizarea Ungariei; rezolvirea democratică a problemei naționalităților; libertatea de presă și libertatea întrunirilor; politica agrară radicală; amnestie pentru delictenții politici și chemarea acasă a întregii armate ungurești unde este lipsă de ea pentru apărarea fronturilor primejdite.

În ședința din 17 crt a vorbit și contele Tizza. Spune, că declararea uniunii personale cu Austria a fost necesară în urma marilor schimbări de acolo. Ungaria trebuie să fie reprezentată prin politicieni unguri la congresul de pace.

Recunoaște și el că am pierdut războiul și de aceea suntem siliți să încheiem pacea pe lângă condițiile, cari le va primi antanta. Condamna pacea separată pentru că ea ar nimici reputația monarhiei. Se plânge de agitația din presa străină, care-i prezintă pe Unguri, ca pe tiranii naționalităților. Trebuie să arătăm opiniei publice din statele dușmane că la noi naționalitățile au toate drepturile necesare. Opera aceasta de clasificare a opiniei publice dușmane trebuie s'o săvârșască mai ales acei politicieni unguri, cari prin atitudinea lor de până aci și-au câștigat simpatiile statelor dușmane. Trebuie arătat lumii întregi, că nici un popor beligerant nu a dovedit atâta cavalermism față de dușman, atâta idealism și atâta maturitate politică, ca nobilul și umanul popor unguresc. Așa zice Tizza...

O nouă istorie a bisericii române ardelenne.*)

(Continuare.)

Dela pag. 40—45 autorul vorbește despre »atitudinea dușmănoasă a bisericii latine față de biserica ortodoxă românească«. Partea aceasta e cea mai slabă din întreaga carte. De fapt biserica latină s'a ocupat mereu, din timpurile cele mai vechi, cu planul convertirii noastre la catolicism și planul acesta a fost de multeori spriginit și din partea regilor unguri. Dar încercările acestea de convertire, legăturile noastre cu catolicismul au o istorie, pe care autorul n'o cunoaște și astfel în locul unei expuneri sistematice, temeinice și serioase ne dă câteva fraze unele goale și altele neadevărate. Dsa n'a înțeles nici politica lui Ludovic cel Mare, nici pe aceea alui Ioan Hunyadi față de Românii necatolici și nici politica celorlalți regi unguri, și astfel crede, că-și poate ascunde ignoranța învălind-o într'o frazeologie sbârâitoare. Dar asupra acestei chestiuni voi reveni în timpul cel mai scurt într'un studiu special.

La p. 46 păr. Meteș ne spune, că în țara Hațegului s'a menținut până pela mijlocul veacului al XV-lea o puternică nobilime ungurească. Afirmatia e un neadevăr. Nobilimea românească s'a întărit și dezvoltat mai mult tocmai dela jumătatea veacului XV. încoace. Este doar fapt notoric, că Ioan Hunyadi a nobilitat mai mulți români de-acolo decât toți regii unguri laolaltă. La p. 72 dsa ne asigură, că »Cărțile bisericești tipărite de Sași în Sibiu și Brașov aveau cu totul alte meniri decât aceea a unei propagande religioase. Cărțile acestea erau pentru Sași un articol de negoț«. E adevărat, că mai târziu cărțile tipărite de Sași la Brașov erau articol de negoț. Lucrul acesta l-am spus și eu înainte cu 7 ani, dar a nega tendințele de convertire ale Sașilor și orice scop de propagandă a unora din cărțile tipărite de ei, e o mare greșală. Dacă Sașii ar fi voit să facă numai negoț atunci ar fi tipărit la Sibiu în 1544 nu traducerea românească a catehismului lui Luther ci traducerea vreunei cărți ortodoxe și nu ar fi impus învățarea lui în biserică, cercând să reformeze cu ajutorul lui biserica românească ținând pe seama Românilor un predicator special reformat. Despre propaganda calvină între Români ne spune autorul, că în veacul al XVII-lea s'a continuat sub o formă mai politicoasă. Mai politicoasă sub Gavrilă Bethlen, dar cu mult mai nepoliticoasă și chiar brutală pe timpul Rákoczyeștilor și mai ales pe timpul lui Apafi. Spiridon pomenit în 1619 nu e episcopul Vadului ajuns în fruntea acestei episcopii la 1576 ci e un alt Spiridon, episcop al Maramurășului¹⁾. Documentul inedit din arhiva Bistriței, de care vorbește d. Meteș la p. 84 nota 2 e într'adevăr o scrisoare alui Spiridon, și anume e o scrisoare a lui trimisă primarului din Bistrița dar ea nu e din 1584 cum afirmă dsa — care n'a văzut-o, ci e din 3 Aprilie 1585²⁾. Partea privitoare

*) Ștefan Meteș: »Istoria bisericii române și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria«. I. Până la 1700. Arad 1918. Pretul 10 cor.

¹⁾ Hurmuzachi, XV, 2, p. 878 Nr 9744 »Spiridon nevü maramarogji oláh püspök«.

²⁾ O copie a ei e la scriitorul acestor pîre.

la »Husitismul și cărțile sfinte în românește« (pg. 109—114) ași fi lăsat-o nescrisă pentru că nu se poate dovedi cu nimic. Influința aceasta a husitismului asupra dezvoltării vechii literaturi românești e o teorie e dlui Iorga, în sprijinul căreia nu se poate aduce nici o dovadă. Dar, firește, dacă o are d. Iorga ea nu poate lipsi la dl Ștefan Meteș. Spionagiul călugărilor români din Mănăstirea bălgrădeană alui Mihail Vițteazul nu se poate dovedi cu hotărîrea dietei din 25 Octomvrie 1600 ținută la Letzsalu și citată de d. Meteș. Hotărîrea aceasta nu amintește cu nici un cuvânt spionagiul ci-l amintește limpede episcopul catolic D. Napragyi în memoriul său din Ianuarie 1602 adresat împăratului Rudolf, în care zice: »sub praetextu religionis ex monasterio illo tam a Turcis quam a Valachis fiunt consiliorum principis explorationes. Accidit enim aliquoties ut caluger... (enim vocantur) ex Moldavia, Valachia Transalpina colore devotiones, subornati in illud claustrum fuerint, qui omnibus, quae Alba-Iuliae in Aula principis gerebantur exploratis et apprime cognitis, pleni consilys navigantibusque ad suos sunt reversi«³⁾.

Că vlădica din Bălgrad a fost șeful superintendentului calvinesc pe lângă, cinci condiții încă de pe vremea lui Gavrilă Bethlen nu e numai probabil, cum afirmă dsa la p. 148, ci e sigur. Condițiile acestea sunt amintite ca alcătuite de superintendentele Keserü Dajka János (1618—1633) în scrisoarea lui Geleji din 26 Septemvrie 1640 adresată principelui Gh. Rákoczy și publicată în *Uj Magyar Museum* din 1859, I p. 219 pe care-l citează și dsa. Condițiile acestea au fost impuse din nou și de Rákoczy la 1638, când a confirmat diploma din 1609 alui Gavrilă Báthory⁴⁾.

(Va urma).

³⁾ Hurmuzachi IV, 1 p. 287.

⁴⁾ I. Hintz, Geschichte des Bistums der griechisch-nichtumrten Glaubensgenossen in Siebenbürgen. Hermannstadt 1850 p. 21.

Dr. Zenevie Păclișanu.

Icoană de toamnă.

Prin ramurile despletite,
Pornitu-s'a un lung războiu,
Grădina plânge și suspină
Înmormântatele ei...!

În parcul înroșit de brumă,
De rățacești te iau flori,
O mână crudă devastase,
Viața gingașelor flori...!

Deasupra noastră se ridică,
Ca mări de plumb și norii suri,
Painginu-și lăasă vestmântu
Prin spinii deselor păduri...!

Un stol prubeag de sburătoare,
Spre mișcă zi își tace drum,
În aer ceață mohortă,
Și zulari vinele de fum.

Se 'mprăștiase și frunzeșul,
Umbroului nostru cais,
Și fiecări frunză moartă,
Îmi dușă iarăși câte-un vis...!

Elena din Ardeal.

Informațiuni.

Membru fondator. „Societatea meserieșilor români din Baj”, are mândria să numere între ilustrii săi membri fondatori pe Preasfințitul *Ignatie Pap*, episcopul Aradului.

O păreche de ghete — 500 cor. Afăm că zilele trecute a sosit la o prăvălie de aici un evant mai mare de piele și talpă. Pără să aște și publicul, marfa a fost distribuită, în partea cea mai mare între pantofarii din loc. Cu toate aceste pantofarii cer azi, pentru o păreche de ghete, 500 coroane.

Vom urmări chestia mai de aproape și când vom avea date de ajuns, vom reveni asupra acestei escrocherii.

O mare catastrofă de tren în România. Se anunță din Timișoara, că trenul accelerat București—Budapesta a îndurat o groază: că lovitură la gara Piatra-Ot. Linia ferată, în urma ploilor ce au urmat în săptămâna trecută, era sub apă și când trenul a ajuns la pod, s'a prăbușit de pe șinele goale pe pod, care s'a surpat. Locomotiva și patru vagoane s'au rostogolit în Ot. Cu toate ajutoarele, ce au sosit grabnic din Craiova și București, numărul victimilor trece peste o sută.

Necrolog. † *Gavril Meseșan*, parohul Chioșdului, membru în direcțiunea instituției financiar „Măgura”, membru virilist al congregației comitatense selăgiene, membrul ordinar al Astei etc., a repansat în 4 Oct. 1918. la 4 ore d. n. în al 74-lea an al etății, 24-lea al văduviei și 44-lea al devotății sale păstoririi sufletești, provazut fiind cu sf. sacrameinte ale muribunzilor.

Înmormântarea s'a întâmplat în 7 Oct. d. n. la 1 oră după ritul bisericii gr.-cat. în mormântul familiar din Chioșd.

— † *Nicolae Fabian*, profesor gimnazial în Beiuș, în 30 Sept. 1918. la orele 9. împărțit fiind cu sf. sacrameinte ale muribunzilor, după un morb îndelungat în anul 48 al vieții, în al 26 al activității sale literare, în al 15 al fericitei sale căsătorii și în al 14 al preoției, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

Rămășițele pământesti s'au așezat spre odihnă în 2 Oct. la 11 ore a. m. în cimitierul gr.-cat. din Beiuș.

Odihnească în pace!

MAI NOU.

Declarația comitetului executiv al partidului nostru național în Cameră.

În ședința dela 18 crt. a Camerei ungare dl. *Alexandru Vaida-Voevod*, a cetit următoarea declarație a comitetului nostru național: Comitetul executiv al partidului național român din Ardeal și Ungaria în ședința ținută în 12 crt. în Oradea-mare sub prezidiul dlui *Dr. Teodor Mihali*, după o discuție temeinică a situației politice interne și externe, face unanim declarație: »În fața situației create de războiul mondial, comitetul executiv al partidului național român, ca organ politic al națiunii române

din Ardeal și Ungaria constată, că rezultatele războiului justifică postulatele seculare ale națiunii române de-a avea deplină libertate națională.

Națiunea română din Ardeal și Ungaria vrea să se folosească de dreptul acela natural, pe care-l are fiecare popor de-a dispune de soarta sa, și pe care în ofertul său de pace l-a recunoscut și guvernul Ungariei și pretinde pe seama sa dreptul de a-și stabili absolut liberă și fără orice influență străină organizația constituțională de stat și raportul său de coordonare față de națiunile libere. Organismul național al națiunii române din Ardeal și Ungaria nu recunoaște îndreptățirea acestui parlament și guvern de-a se pretă ca ca reprezentant al națiunii române și nu recunoaște dreptul altui factor străin, ca să poată reprezenta interesele națiunii române din Ardeal și Ungaria la congresul general de pace, căci apărarea acestor interese o poate condece numai factorilor ce se vor alege prin adunarea sa proprie națională.

În afară de adunarea națională, sau de organele ce se vor exmite din sânul ei, de prezinte în afară de comitetul executiv al partidului național, nimenia nu poate fi îndreptățit ca să trateze sau să decidă în chestii privitoare la situația politică a acestei națiuni, și toate acele concluse, și compromisuri, cari s'ar efeptui fără colaborarea acestora, prin aceasta le declarăm de nule și neobligatoare pentru națiunea română.

După suferințe și lupte seculare națiunea română din monarhia austro-ungară așteaptă și pretinde validitatea drepturilor înalterabile și înaprescriptibile la o deplină viață politică.

Boala spaniolă

sau

Influența rebelă.

(Continuare.)

Dela apariția acestei boale la noi în țară a trecut deja 5—6 luni, evoluția și dezvoltarea ei la pacienții mei am urmărit-o pas cu pas și nu adese am rămas surprins de diferitele forme, cari de cari mai fantastice și cari de cari mai grave, ce le îmbracă aceasta boala, producând o adevărată panică în populație prin dese cazuri mortale atât în orașe cât și mai ales la sate. Și sunt foarte mirat de organele noastre sanitare — de medicii noștri de valoare, de profesori dela universitate, de savanții medicinei că până astăzi încă nu și-au spus cuvântul. Am urmărit până aci pe cât mi-a fost posibil aproape toate jurnalele, unde numai s'a publicat ceva asupra acestei boale și de fapt rămân surprins că încă tot nu suntem elari asupra acestei boale, pe cari încă tot o mai numim *boală spaniolă*, *boală nouă* de curând apărută, cease de fapt nu e adevărat căci ea e cunoscută încă din secolul al XII-lea sub numele de *gripă* sau *influență*. Intenționat însă am lăsat să se scurgă atâta timp dela apariția ei la noi în țară, așteptând ca această chestiune atât de serioasă să fie luată de vre-o autoritate medicală, să-și spună cuvântul hotărâtor în această mare

chestiune. Deoarece ne aflăm în pragul pericolului celui mai mare acuma când mai ales după o catastrofă așa de mare suntem expuși la o catastrofă și mai mare — acuma când comunele noastre mai ales încep să fie bântuite de această boală, iar mortalitatea crește din zi în zi atât la sate cât și la orașe fără să fim încă în clar că cu ce fel de boală avem a face. M'am hotărât ca se rup eu ragazul tăcerii și să facer prim modestele mele puteri să aduc în sprijinul parerilor mele argumente atât de indubitabile, că noi de fapt astăzi avem a lupta în contra unei boli cunoscute încă de mult — și numită *influență* sau *gripă*, iar nu cu o boală nouă spaniolă, cum o numesc unii.

Iată bunăoara ce zice *F. Collet* în tratatul său de palalogie: *Influența* sau *gripa* este o boală infecțioasă, endemică și epidemică. Ea a fost numită *influență* în Italia în timpul epidemiei din 1722. A fost cunoscută din secolul al XII. și n'a fost izolată decât în secolul al XVIII. Prima dată a fost descrisă de către *Sydenham* în 1676. dând mai târziu naștere la discuții din ce în ce mai amănunțite în raport cu dese apariții. *Laennec*, *Stoll*, *Graves* au publicat mai târziu lucrări importante asupra ei. Marea epidemie din 1889—90 provoacă lucrările cele mai importante ale lui *Proust*, *Kelsch*, *Teissier* și *Roux* în Franța. *Pfeiffer* și savantului olandez *Leyden* în Germania.

1. Sa vedem cum se prezintă această boală și ce simptome prezintă: Boala are o incubare foarte scurtă, 1—2 zile cu fenomene prodromice foarte curioase: indispoziție, un frison (tremur de friguri), trectă, amețală, dureri mari de cap, dureri supra-articulare, dureri mai ales în mușchii cefei și ai gâtului, rachialgie (dureri în șira spinării) dureri în articulații (inchiaturi) și mai ales dureri musculare foarte pronunțate, o greutate în tot trupul (membrele grele ca plumbul). Catar al mucoaselor: s urg-rea nasului, amigine, faringite, laringite ale gâtului, bronchite, dureri cu fenomene generale, cari din ce în ce se accentuează. Fața denotă o oboseală profundă, ea este aprinsă, sau în unele cazuri palidă și foarte obosită, aspectul trist. *Souveau de Montpellier* îi dă un nume foarte caracteristic de *față gripată*. *Temperatură* de regnă foarte ridicată, uneori ne-regulată, adese se ridică brusc până la 39—40°, și în unele cazuri chiar și până la 41° cam prin ziua a 3-a, ca în curând apoi să se lase cam în ziua a 6-a iarăși la aproape de normal (*Teissier*). *Inima* în cazuri rare rămâne în tact; la unii indivizi însă se ivesc palpitații, aritmii, embriocardii și chiar sincope cardiace, lăsând leziuni organice permanente ale inimii, cu intermetențe și chiar miocardite (leziuni ale mușchului inimii). *Uzinele* roșietice, încărcate cu urale, și în unele cazuri conținând și albuminurie. *Pulsul* repede în timpul febrinței slab și intermitent. *Durata* boalei variază între 2 și 8 zile, însă perioada febrilă poate să dureze uneori și 2—3 săptămâni cu fenomene de complicație, cari poate să provoace moartea. (Va urma).

Prof. Dr. Hâncu.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Iean Suciu.